

Minister voor Rechtsbescherming

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Beslisnota ten aanzien van Kamerbrief Aanbevelingen
Evaluatie Besluit Adviescollege levenslanggestraften

Datum
3 februari 2023

Ons kenmerk
4459073

1. Aanleiding

Met bijgevoegde brief wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de opvolging van de aanbevelingen uit de Evaluatie Besluit Adviescollege levenslanggestraften. Er is bij brief van 8 juni 2022 gecommuniceerd dat u ernaar streefde de Kamer voor het kerstreces van 2022 nader over de uitkomsten en besluitvorming te informeren. De brief wordt echter nu verzonden omdat nog afstemming met ketenpartners moest plaatsvinden.

2. Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om de brief aan de Tweede Kamer te verzenden. De belangrijkste punten uit de brief zijn:

1. een verlenging van de re-integratiefase van levenslanggestraften met een jaar, door het moment van potentiële ambtshalve gratie te wijzigen van 27 naar 28 jaar detentie;
2. niet het moment van herbeoordeling van de levenslange gevangenisstraf te flexibiliseren;
3. opdracht te geven aan Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) om de inhoud van detentie en de eventuele re-integratiefase van levenslanggestraften te beschrijven;
4. een verdere verkenning te doen naar de verlofmogelijkheden voor levenslanggestraften die zijn toegelaten tot de re-integratiefase;
5. het vervroegen van werkzaamheden van het Adviescollege door niet na 23 maar na 22 jaar detentie de adviesaanvraag in te dienen;
6. niet te voorzien in een aparte regeling voor gefinancierde rechtsbijstand voor levenslanggestraften;
7. het handhaven van het moment waarop de levenslanggestrafte het advies van het Adviescollege ontvangt.

3. Kernpunten

1. *Verlenging van de re-integratiefase*
Ten aanzien van het verlengen van de re-integratiefase voor levenslanggestraften met een jaar is van belang dat uit de evaluatie en de georganiseerde expertsessie naar voren komt dat de duur van de re-integratiefase tot aan de ambtshalve gratieprocedure met netto 1,5 jaar te kort is. De voornaamste reden hiervoor is dat experts het noodzakelijk achten dat er voldoende tijd is om een geleidelijke opbouw in de re-

integratiefase van levenslanggestraften te bewerkstelligen. Overwogen is hoe de duur van de re-integratiefase verlengd kan worden. Een van de mogelijkheden is door het potentiële startmoment te vervroegen, dus vóór 25 jaar detentie. Er is echter gekozen om het moment van potentiële ambtshalve gratieverlening te verlaten, omdat daarmee meer aansluiting wordt gevonden bij het moment dat de langst tijdelijk gestraften (30 jaar) met voorwaardelijke invrijheidsstelling (v.i.) kunnen. Zodoende is het advies tot stand gekomen om de start van de eventuele re-integratiefase te behouden na 25 jaar detentie en het moment van de ambtshalve gratieprocedure met een jaar te verlaten naar 28 jaar detentie. Over de ingangsdatum van de verlenging van de re-integratiefase en een eventuele overgangsregeling dient nog verder overleg plaats te vinden.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Datum
3 februari 2023

Ons kenmerk
4459073

2. *Niet flexibiliseren moment van herbeoordeling van de straf*
Met het flexibiliseren van het moment van de herbeoordeling van de levenslange gevangenisstraf zou afhankelijk van de individuele voortgang van de levenslanggestrafte in de re-integratiefase kunnen worden bepaald wanneer de herbeoordeling van de straf plaatsvindt. Voor het inregelen van werkprocessen en duidelijkheid voor onder meer slachtoffers en nabestaanden is uniformiteit en voorspelbaarheid echter belangrijk. Afgewogen is dat dit zwaarder weegt dan het argument voor een flexibele herbeoordeling.
3. *Beschrijving detentie en eventuele re-integratiefase levenslanggestraften*
Door DJI opdracht te geven de invulling van de detentie en eventuele re-integratiefase van levenslanggestraften te beschrijven, ontstaat meer duidelijkheid voor betrokkenen hierover. In de Kamerbrief wordt aangegeven dat DJI zal worden gevraagd bij de beschrijving in ieder geval de volgende onderwerpen te betrekken: de detentie voorafgaand aan de eventuele re-integratiefase en de mogelijkheden tot zingeving in die periode (bijvoorbeeld door het volgen van een opleiding), het Detentie- en Re-integratieplan, het volgen van gedrag en ontwikkeling, de eventuele re-integratieactiviteiten en de mogelijkheid tot maatwerk.
4. *Verkenning verlofmogelijkheden tijdens de re-integratiefase*
Levenslanggestraften die zijn toegelaten tot de re-integratiefase werken aan hun re-integratiedoelen door verschillende re-integratieactiviteiten, waar verlof deel van kan uitmaken. De opbouw van verlof en de eventuele mogelijkheid tot meerdaags verlof, waartoe nu niet de mogelijkheid bestaat, verdient verdere verkenning in samenwerking met inhoudelijke experts zoals gedragsdeskundigen.
5. *Vervroeging adviesaanvraag*
Het Adviescollege heeft op grond van het Besluit momenteel twee jaar tussen de adviesaanvraag van de minister en het moment dat het advies gereed moet zijn. Voor een zorgvuldige voorbereiding is dit te kort, zo staat ook in het evaluatierapport. Daarom wordt u geadviseerd om een jaar eerder de adviesaanvraag in te dienen bij het Adviescollege, zodat het Adviescollege voortaan drie jaar de tijd heeft om tot een advies over de re-integratiefase te komen.
6. *Geen speciale voorziening voor gefinancierde rechtsbijstand*
Er zal niet worden voorzien in een speciale voorziening voor rechtsbijstand

voor levenslanggestraften, naast de bestaande voorziening voor rechtsbijstand. In de praktijk bestaat reeds een werkbare werkwijze ten aanzien van gefinancierde rechtsbijstand, zo staat ook in het evaluatierapport.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Datum
3 februari 2023

Ons kenmerk
4459073

7. *Levenslanggestrafte ontvangt advies met besluit*

Uit de evaluatie volgt de aanbeveling om de levenslanggestrafte het advies ter kennisneming toe te sturen voordat u op basis daarvan een besluit heeft genomen. Volgens het Adviescollege kan er een ongelijkwaardige informatiepositie ontstaan tussen de levenslanggestrafte en bijvoorbeeld de justitiële inrichting waar deze verblijft wanneer de levenslanggestrafte het advies pas ontvangt nadat het besluit is genomen. Het advies is echter gevraagd door en gericht aan u, en de justitiële inrichting maakt deel uit van het ministerie. Het is bij adviesprocedures vaak zo dat het advies gelijktijdig met het besluit wordt ontvangen door betrokkene. De levenslanggestrafte wordt door het Adviescollege als laatste gehoord zodat er de mogelijkheid is om inhoudelijk te reageren op de daarvoor vergaarde informatie. Het uiteindelijke advies ontvangt de levenslanggestrafte op het moment dat u een besluit heeft genomen. Daarmee is het proces voldoende transparant.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

Het onderwerp levenslange gevangenisstraf leidt regelmatig tot politieke aandacht. Het door u aangekondigde wetsvoorstel voor een alternatieve herbeoordeling van de levenslange gevangenisstraf in de vorm van een v.i.-regeling heeft in het commissiedebat Strafrechtelijke Onderwerpen van 5 oktober 2022 met name geleid tot aandacht over de positie van slachtoffers en nabestaanden in de herbeoordeling. In de voorliggende Kamerbrief zijn ten aanzien van de positie van slachtoffers en nabestaanden geen wijzigingen opgenomen. Wel wordt ingegaan op uw toezegging om voor het einde van het tweede kwartaal de Kamer te informeren over de positie van slachtoffers en nabestaanden in het kader van de levenslange gevangenisstraf en de herbeoordeling en de te organiseren bijeenkomst met slachtoffers en nabestaanden in het kader daarvan.

4.2 Financiële overwegingen

De in de Kamerbrief aangekondigde wijzigingen hebben geen financiële consequenties, aangezien er sprake is van verlenging van uitvoeringstermijnen waarbij de taken ongewijzigd blijven.

4.3 Juridische overwegingen

Er is aanpassing van het Besluit Adviescollege levenslanggestraften nodig ten aanzien van de verlenging van de re-integratiefase van levenslanggestraften door het moment van mogelijke ambtshalve gratie te veranderen van 27 naar 28 jaar detentie.

4.4 Krachtenveld

De brief is afgestemd met de Dienst Justitiële Inrichtingen en voorgelegd aan het Adviescollege levenslanggestraften.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Sanctie- en
Slachtofferbeleid

Datum
3 februari 2023

Ons kenmerk
4459073